

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

MEHMET UCA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/44846

Karar Tarihi : 5/11/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Mehmet UCA

Vekili : Av. Yasin DÖNGEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; itiraz mercii tarafından disiplin para cezasına hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, ispat yükünün başvuru üzerinde bırakılması nedeniyle eşitlik ilkesinin, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında uygulanan tedbirler nedeniyle yerleşme ve seyahat hürriyetinin, itiraz mercii kararında yeterli gerekçe olmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu ve eşi arasındaki boşanma davası başvuru tarihi itibarıyla devam etmektedir. Başvurucunun eşi, başvuru aleyhine 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir uygulanmasını istemiştir. Serik 1. Aile Mahkemesi (Mahkeme) 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) , (b) , (c) ve (d) bentleri uyarınca aleyhine tedbir istenen başvurucunun eşine karşı şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına, müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılmasına ve müşterek konutun eşine tahsis edilmesine, eşinin bulunduğu konuta, okula ve işyerine yaklaşmamasına, eşinin yakınlarına, tanıklarına, kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına, bu tedbirlerin otuz gün süreyle uygulanmasına, ayrıca 7/2/2022 tarihli ek kararlar, hükmedilen tedbirlerin altı ay süreyle daha uygulanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu, ek karara itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde iddiaların soyut nitelikte olduğunu, hak ve özgürlüklerinin haksız şekilde kısıtlandığını, şiddet tehlikesi olmadığını belirtmiştir. Serik 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (itiraz mercii) itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinde "yanlar arasındaki olayların 07/01/2022 tarihinde başladıkları, muterizin, tedbir talep edeni bu olay esnasında basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek mahiyette yaraladığının dosyada mübrez Adli Rapor ile sabit bulunduğu, yine

yanlar arasında boşanma davasının halen derdest olduğu nazara alındığında muterizin tedbir talep edene karşı şiddet eylemi hakkında kanaat oluşturmaya elverişli belgeler nedeni ile soyut şiddet tehlikesi ileri sürülerek keyfi olarak önleyici tedbir kararına hükmedildiği yolundaki itirazlarına itibar edilemeyeceği" belirtilmiştir. Başvurucu, itirazının hakkın kötüye kullanılması mahiyetinde olduğu gerekçesiyle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 329. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca 1.000 TL para cezasına mahkûm edilmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 21/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu, itirazının hakkın kötüye kullanılması mahiyetinde olduğu gerekçesiyle hakkında 1.000 TL para cezasına hükmedilmesi sonucu mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarına yer verilmek suretiyle bu kararlar ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması gerektiği ileri sürülmüştür. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen* [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

11. Tedbir kararına yapılan itiraz sonucunda başvuru aleyhine para cezasına hükmedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

12. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"*Temel hak ve hürriyetler, özerline dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*"

13. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmedeği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

14. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen, somut başvuruya uygun düşen ve kanun tarafından öngörülmeye, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

15. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. *Sevim Akat Eşki* [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; *Tuğba Arslan* [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; *Hayriye Özdemir* [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.* [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; *Hamit Yakut* [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; *Atilla Yazar ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

16. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfi müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (*Tahsin Erdoğan* [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

17. Somut olayda başvuru, aleyhine verilen tedbir kararına itiraz etmiş ve itirazı reddedilmiştir. Ayrıca başvuru aleyhine 12/1/2011 ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 329. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca para cezasına hükmedilmiştir. Başvuru, haklılığını ortaya koymak için itiraz kanun yoluna başvurduğunu, aleyhine hükmedilen para cezasının hak arama hürriyetine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Bu noktada tespit edilmesi gereken husus 6100 sayılı Kanun'un somut olayda uygulanmasının mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmeyeceğidir.

18. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığın mahkeme önüne götürülmesi hakkını kapsamaktadır. Bu hakka müdahale çeşitli yollarla olabilmektedir. Uyuşmazlıkların mahkeme önüne götürülebilmesi için kanun koyucu tarafından genel ya da özel dava şartları getirilmesi bu hakka müdahale yollarından biridir. Hak arama özgürlüğünün temel bir unsuru olan bu hakka yapılacak müdahalenin de kanuni bir dayanağının olması gerekmektedir.

19. 6100 sayılı Kanun'un "*Kötüniyetle veya haksız dava açılmasının sonuçları*" başlıklı 329. maddesi incelendiğinde hükmün dava açılmasına ilişkin olduğu görülmüştür. Yine aynı Kanun'un "*Kötüniyetle istinaf yoluna başvurma*" başlıklı 351. maddesi ve "*Kötüniyetle temyiz*" başlıklı 368. maddesi incelendiğinde ilgili hükme açıkça atıf yapıldığı görülmektedir. Buna karşın 6100 sayılı Kanun'un 329. maddesinin itiraz kanun yolunda da uygulanabileceğine dair bir kanuni düzenleme bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle 6100 sayılı Kanun'un 329. maddesinin (2) numaralı fıkrası uygulanarak başvuru hakkında disiplin para cezasına hükmedilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; şiddet göstermeme durumunu ispatla yükümlü kılındığını, lehine tedbir kararı verilen eşinin yeni bir delil sunmamasına rağmen bunun tartışılmadığını ileri sürerek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Sözleşme'nin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir (*Onurhan Solmaz* [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33).

23. Somut olayda başvurucu ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştü de söz konusu ayrımcılığın hangi temel hak ve özgürlüğe yönelik gerçekleştiğini belirtmemiştir. Başvuru konusu olayın Anayasa ve Sözleşme kapsamındaki hak ve hürriyetlerden biriyle bağlantısı da bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yerleşme ve Seyahat Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, hakkında uygulanan tedbir kararları nedeniyle yerleşme ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir.

27. Bir başvurunun veya şikâyetin konu bakımından Mahkemenin yetkisi kapsamına girebilmesi için başvurucu tarafından ihlal edildiği ileri sürülen hak, Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerle korunmuş olmalıdır. Türkiye'nin taraf olmadığı ek protokol hükümlerinden biriyle ilgili başvuruların Anayasa Mahkemesince incelenmesi mümkün değildir. Anayasa Mahkemesinin hangi haklarla ilgili başvuruları inceleyebileceğinin çerçevesi Anayasa ve 6216 sayılı Kanun tarafından çizilmiş olup bu yetki çerçevesinin genişletilmesi mümkün değildir (*Sebahat Tuncel* [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 52).

28. Sözleşme'ye ek 4 No.lu Protokol'e Türkiye taraf değildir. Bu nedenle anılan Protokol kapsamında kalan ve Anayasa'nın 23. maddesinde yer alan yerleşme ve seyahat hürriyetine yönelik şikâyetle ilgili olarak bireysel başvuruda bulunulamaz (*Sebahat Tuncel*, § 53).

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, hakkında verilen tedbir kararına ilişkin olarak itiraz merciinin kararında yeterli gerekçe olmadığını ileri sürerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-34).

32. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [I. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

33. Somut olayda itiraz mercii, başvurusunun itirazını dosyadaki delilleri ve mevzuatı değerlendirerek reddetmiştir. Bu bağlamda yapılan yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları tartışarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu (bkz. § 3) görülmüştür.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [I. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yerleşme ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Serik 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (D.İş E.2022/14, K.2022/14) iletilmek üzere Serik 1. Aile Mahkemesine (D.İş E.2022/11, K.2022/11) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.